క థ :

తీర్పు

= శ్రీ ధనికొండ హనుమంతరావు =

(గతసంచిక తరువాయి)

౬

పడుకున్న గంటదాకా శర్మ మామూలుమనిషి అవనేలేదు. ఈరాత్రి తను చెప్పదలుచుకున్న దాంట్లో నూరోవంతుమాటల్నికూడా కల్యాణిదగ్గర చెప్పలేకపొయ్యాడు. తను ఇంతవరకూ ఆలోచించిన హేతువాద మంతా సమయానికి మరిచిపొయ్యాడు. ఆమె తనను— చిన్నపిల్లాడికి కాకమ్మకథ చెప్పి మరిపించినట్టు - ఇంకోలోకానికి లాక్కుపోయి తన శక్తులన్నింటినీ కట్టివేయగలిగింది! ఆమెలో ఉండే మాతృత్వమంతా తనను చిన్న కుర్రాడిగా చేసి ప్రయోగింపబడ్డది!

ఏవిధంగా తనకు ఓటమి సమకూరిందో మొదట్లో అతనికి అంతుపట్టలేదు.... కొంత ఆలోచన మీదట తేల్చుకున్నాడు — ఒణికే ఆమెకంఠం తనను అర్థించే దయా, జాలీ, ఆమె కన్నీటిరూపాన వదిలిన అస్త్రాలీ తనను ఎందుకూ పనికిరానివాడినిగా చేసినయ్. కాదు— ఆమెను తను యీనాటికీ హృదయపూర్వకంగా ప్రేమిస్తూండబట్టే, ఆమెకు అంత తేలిగ్గా లొంగిపోగలిగాడు. అదే ఇంకోస్త్రీదగ్గరైతే తన విజ్ఞానమంతా పనిచేసితీరేది! తను మొండిగా చేసుకున్నా ననుకొని అపోహపడ్డ రక్తమాంసాలహృదయం తనకు విశ్వాసంగా పనిచెయ్యలేదు. బలహీనుడికి కన్నీరు కొత్తబలాన్ని ఇవ్వగలదు కాబోలు!

అతను మెల్లిగా కల్యాణి మాట్లాడిన ప్రతి మాటనూ నెమరువేసుకుంటూ, ఒక్కొక్కవిషయాన్నే తనలో తను విమర్శించుకోసాగాడు.

ఆమె హాయిగా బతుకుతూంటే, తనొచ్చి ఆమెసౌఖ్యాన్ని పాడుచేశాడట! ఇది తన క్రూరత్వాన్ని చూపటంకాదు; తనమీద ఆమెకున్న ప్రేమనే చాటుతోంది. ఇది నిజమే ఐతే తనకు ఎప్పటికైనా విజయం తప్పదు. కనపడని యీప్రేమపాశంతో కల్యాణిని— యీ అందాలరాశిని— సాంఘికంగా బలమైన స్థానాన్ని సంపాయించుకోగలిగిన యీకులీనురాల్ని, ఇంకోరి ఆస్తిలో భాగంగా పరిగణిస్తూన్న లోకాన్ని మోసపుచ్చి, దాని మొహంలో విజయసూచకంగా వికటంగా నవ్వినట్టు— ఎరను చూసి ఆశపడే చేపలాగు, విశ్వాసంతో యజమానికాళ్ల చుట్టూ తిరిగే పెంపుడుకుక్కలాగు — ఆమెను తనచుట్టూ తిప్పించుకో గలుగుతాడు!... ఇంకోవిషయంకూడా అతనికి చప్పున జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఇది తను ఇన్నాళ్లూ గుర్తించని బ్రహ్మాస్త్రం! దీని ప్రయోగంతో ఆమె తన కాళ్లపైన పడగలదు! తనకు ఆమెను జయించటమే ముఖ్యోద్దేశంకనుక ఏవిధంగానైనా తను గెలవటమే తనకు కావాల్సింది!

కల్యాణి తనను పొమ్మన్నది. అందుకు తను సమాధానం ఇవ్వలేదు. ఒకవేళ తను ఒప్పుకొనివున్నా మించిపోయిం దేమీ లేదు. మానవులకు వాగ్దానాల్ని చెల్లించట మొక్కటే ఆదర్శమైతే అనేకజీవితాలే తలక్రిందులై ఉండేవి!...త నెందుకు వెళ్లిపోవాలీ? పొట్టను చేత్తో పట్టుకొని లోకాన్ని గాలిస్తూన్న తనకు

ఇక్కడ జీవనోపాధి దొరికింది. ఈకాస్తా పాడుచెయ్యటంలో ఆమెఉద్దేశ మేమిటి? తను ఐశ్వర్యవంతురాలనీ, తనకన్న తక్కువవాళ్లందరూ తనకై త్యాగం చేసేందుకు సిద్ధంగా ఉండాలనీ ఆమెఅభిప్రాయం కాబోలు!...కోపాన్ని క్షణక్షణానికీ అంతరాత్మసహాయంతో ప్రజ్వలింపచేసుకుంటూ – ఎరగా కల్యాణిని నిలబెట్టి శర్మ పరీక్షకు దిగాడు.

ఆమె ఎందుకు సౌఖ్యపడాలి? ఒకే సమస్యను ఎదుర్కొన్న ఇద్దరు వ్యక్తులు ఒకరు దక్షిణధ్రువానా, వేరొకరు ఉత్తరధ్రువానా తేలారు; ఒక్కో సమస్యకు రెండేసి తలలు కాబోలు!...తనెందుకు బాధపడాలి? అసలు లోకంలోసౌఖ్యమనేది, తన కళ్లయెదుట, తనకు చిక్కకుండా ఇతర్లపాలెందుకవాలి? తను బాధపడుతున్నాడు – లోకమంతా బాధపడితే ఎంత బాగుండును! తను సౌఖ్యపడటంకన్న ముఖ్యమైనది ఆమె బాధపడటం! తనకు అందని ఫలం ఇతర్లు – ఎవరైతేనేం – అందుకోగలగటం మానవుడైన శర్మకు మొయ్యలేనంత భారంగా కనిపించింది...

ఇంకా ఆమెసౌఖ్యానికని తను త్యాగం చెయ్యాలట! శర్మ తనలో తను క్రూరంగా నవ్వుకున్నాడు. తను ఎవరికోసమై ఇంత జీవితాన్ని వ్యర్థం చేసుకున్నాడు? తన కేం లాభం? తనకోసమే తను త్యాగంచేసుకోలేని శర్మ – ఆమెకు త్యాగం చెయ్యాలనే ఉద్దేశాన్ని ఎలా రానివ్వగలడు?...ఆమె కుటుంబాన్నంతట్నీ బాగుచేసుకుందట! కాని తన కుటుంబమంతా యీసరికి నాశనమై వుంటుంది. అంతతో పోక, తనను ఇంకా అధఃపాతాళానికి తొక్కాలని చూస్తోంది. ఎంత స్వార్థం!

ఆమెను చూసి తను నేర్చుకోవాల్సిన గుణపాఠం వొకటి అతనికి కనిపించింది. అది తన సౌఖ్యానికై, ఇతర్ల మీద జాలిపడకుండానే, గట్టిగా ప్రయత్నించటం! ఆమె తనను జీవితంలో అవసరాలకై ఎలా ఉపయోగించుకోవాలని కుటిలంగా ప్రయత్నించిందో, అలాగే తనూ ప్రయత్నించాలి. దుర్మార్గులను జయించాలంటే దుర్మార్గంకన్న బలమైన ఆయుధం ఉండబోదేమో?

ఇది ఎలాటి పరిణామానికి లాగినా, దీనిపైనే శర్మ తన జీవితభారాన్నంతట్నీ మోపుకొని కూచున్నాడు. తన రాణింపో, క్షీణింపో చివరిసారి జీవితంలో ఏకాకిగా పోట్లాడి తేల్చుకోదలిచాడు. తేల్చుకోకపోతే, తన ఆయువులో ఇక మిగిలిన కొద్దిరోజులూ కూడా వృథాయే!...తనకు అనుభవం వుంది; దేశదేశాల నీళ్లూ తన రక్తంలో ప్రవహిస్తూ, రకరకాల ఆలోచనల్ని ఇవ్వగలవు. తను చూసిన అనేకమంది ప్రవర్తనలు, తను మొట్టమొదటివాడై నష్టపడకుండా, చెయ్యబొయ్యేపనికి ఇదివరకే లాగిన ఫలితాలుకూడా తనకు అందుబాటులోనే ఉన్నయ్.

ఈవిధంగా అతను ముందు తనకు తను నచ్చచెప్పుకున్నాడు. తను చెయ్యబొయ్యే ప్రతిపనీకూడా మానవసహజమైందనీ, ప్రతిప్రాణీ విధిగా తన సౌఖ్యానికై పాకులాడటంలో తప్పు లేదనీ తన అంతరాత్మను తొక్కిపట్టుకున్నాడు. ఈసారికూడా తన శక్తులు తనను మోసంచెయ్యకుండా ఉండేందుకై – అనేకసార్లు పైవిషయాల్నే 'రిహార్స్' చేసుకున్నాడు. ఆమెతో మాట్లాడేప్పుడు ఉపయోగించాల్సిన కంఠధ్వనినికూడా జ్ఞాపకం పెట్టుకున్నాడు...ఈసారి తనకు తిరుగులేదు; ఏది తప్పిపోయినా తన బ్రహ్మాస్త్రం తప్పేందుకు వీల్లేదు!

తెల్లవారుజాము మూడుగంటలైనా కల్యాణి గదిలోని లైటింకా ఆర్పివేయబడకపోవటం శర్మను కాస్త ఆశ్చర్యపెట్టింది. తనిక్కడికి వచ్చినరోజు నుంచీ యీవింతను చూస్తూనే ఉన్నాడు; కాని నిజమేమిటో అతని ఊహకు అందలేదు. తనలాగే ఆమె కూడా బాధపడుతోందా? మొదటినాటినుంచీ లోపల ఏం జరుగుతోందో తెలుసుకోవాలనే కుతూహలం అతనిలో నానాటికీ అధికమవుతూనేవచ్చింది. ఇక యీనాడు అది అతని స్వాధీనంకూడా తప్పింది.

మానవప్రపంచానికి ఇది గాఢతమనిద్రాసమయం; తనను ఇప్పుడు ఎవరు చూడబొయ్యారు? తనిలా భయపడుతూ, తనను తనే నిరుత్సాహపరుచుకుంటూ ఉండటంమూలానే జీవితం తనపైన సవారీలు చెయ్యగలుగుతోంది. తనిక యీమానవుల్నీ, లోకాన్నీ భయపెట్టాల్సిన సమయం వచ్చింది. ఇందుకు మొట్టమొదటి

నమూనాపాఠంగా యీసంఘటననే తీసుకున్నాడు. ముందు జరగాల్సిన నాటకంలో యీచిన్న భాగానికే భయపడితే—తన ధైర్యాన్ని తను ఇక్కడ పరీక్షించుకునేందుకే వెనుకంజవేస్తే ... ముందు తనకు కలిగే ఫలితం స్పష్టం! తనకు తను హేతువాదంగా నచ్చజెప్పుకుని శ్రమపడటంకన్న – మంచో చెడ్డో తెగింపు లేకపోతే ఏమీ లాభంలేదనే సిద్ధాంతాన్ని నమ్మాడు. ప్రాణానిక్కూడా తెగిస్తే—తనకు అంతా సౌఖ్యమే! చిక్కితే, ఇటు కల్యాణి చిక్కుతుంది; తన భావి జీవిత మంతా వెలు గవుతుంది. లేదా, తను ప్రాణం పోగొట్టుకున్నాక — యీబాధలూ, యీసమస్యలూ మరి ఉండవు! రెండువైపులా పదునైన యీకత్తి చాలా ఉపయోగంగా తోచింది!

అతనికి యీక్షణంనుంచే లోకము, మనుషులు, నీతి, గౌరవము, తనస్థానము మొదలైన ఆటంకాలు కనిపించటం లేదు. మొదట సగందూరం వెళ్లి, వెనక్కా, ముందుకా అనే ప్రశ్నతో ఒకక్షణం ఆగి, మళ్లీ ధైర్యంచేసి ఆమెగదికిటికీవైపు నడవసాగాడు.

తనకు పైగా వున్న కిటికీలోకి ఒక్కసారిగా పాకేందుకు అనుమానించి, లోపల మనుషుల అలికిడి ఏమన్నా వుందేమోనని జాగర్తగా చెవులు రిక్కించి కూర్చున్నాడు. బైటిగాలి గదిలో ప్రవేశించేముందు కిటికీచువ్వల్ని తాకుతూ చేసే సన్నని శబ్దంతప్ప అతనికి మరేమీ వినరాలేదు. మెల్లిగా అతను కిటికీలోకి ఎగబాకాడు.

గదిలో కుర్రాణ్ని దగ్గరకు లాక్కొని కల్యాణి నిద్రపోతోంది. లైటుమాత్రం, ఆమె ఏమరుపాటున వున్నా, తను విశ్వాసాన్ని చూపే నిర్జీవపువస్తువే నన్నట్టు వెలుగుతోంది. రోజూ ఇలాగే ఆమె లైటు వేసివుంచుతోం దన్నమాట! కారణం శర్మకు తెలియ లేదు ... కాస్త పరీక్షమీద శర్మ ఇంకోచిత్రాన్ని గమనించాడు. నిద్రిస్తూన్న ఛాయలు పడే ఆమె కను రెప్పల్ని తోసుకొని అంతకు కాస్తముందుగా నున్నని ఆమెచెంపలమీద గాలిపీల్చుకుంటూన్న ఆమెకన్నీటి బిందువుల్లో ఎలక్ట్రిక్ లైటు తన పాపల్ని చూసుకుం టోంది! ఆమె ఏడుస్తోందా? నిద్రలోకూడా బాధ పడుతోందా? తనమీదినుంచి తిప్పుకోలేని మనస్సుతో పోరాడి అలసి వేగిపోతోందా?...

శర్మ యీసారి చప్పున తన బలహీనత్వాన్ని గ్రహించగలిగాడు. ఆమెకన్నీరు — నీళ్లలో నిప్పుకు మల్లే—తనను పెడత్రోవల పెడుతోంది. ఆ కన్నీరు చూసి తను పడే జాలే తన ఓటమికి కారణం! తనెంత ధైర్యంగా యీ పోరాటంలోకి వెళ్లినా, ఆ దయను వదిలి, కటికగుండెను ప్రదర్శిస్తే తప్ప లాభం లేదు! దయ ఎంత ప్రమాదమైంది!... ఇక ఆ ప్రదేశంలో ఎంతసే పుంటే, తనకే అంత నష్టం. ఈ క్రొత్తపాఠాన్ని నెమరువేసుకుంటూ శర్మ చకచకా కారుషెడ్డువైపు నడవసాగాడు.

౨

మర్నాటినుంచీ ఆమెకు మనస్సు కాస్త తేలిగ్గా వున్నట్టు తోచింది. తన హృదయంలో జరిగే పోరాటంలో కొంతభాగాన్ని శర్మకు చెప్పెయ్య గలిగింది ... పాపం – అతను తననుగూర్చి ఏమను కున్నాడో? అతనిలో జరిగే మార్పుల్ని కనిపెట్టాలని ఆమె కుతూహలపడ్డది. కాని ధైర్యం చాలలేదు.

రెండురోజులు గడిచాక –

సాయంత్రం భర్త, "అన్నట్టు మరిచిపోయ్యాను; రేపు నేను ఊరువెళ్లాలి" అన్నాడు.

"ఏ వూరు?"

"మావూరు ..."

"ఎన్నాళ్ల పని?"

"ఐదురోజులు –"

ఐదురోజులపాటు ఒంటరిగా బతకటం ఎంత కష్టం! అందులోనూ యీ మనోవ్యాధితో వేగిపోతూన్న సమయంలో! ఎట్లాగైనా యీ శర్మకూడా భర్తతోపాటే ఇక్కడ లేకుండాపోతే కొంత నయమే!

"కారు తీసుకువెళ్లరూ?"

"ఊహుఁ ... రైల్లోనే –"

ఆమెను మళ్లీ కొత్తరకంభయం వెన్నాడ సాగింది. ఇప్పుడిక భర్తరక్షణకూడా లేకుండా యీ బంగళాలో ఐదురోజులపాటు తన విరోధిని తప్పించుకు తిరగాలి! భర్తతో తను వెళ్లేందుకూ వీల్లేదు! తనను తనే కాపాడుకోవాల్సిన క్షణాలు కూడాను! జీవితం ఇలా సుడిగుండాల్లో పడుతుందని ఎవరనుకున్నారు?

తెల్లారి ఆమె మేల్కొనేప్పటికే భర్త వెళ్లిపోయ్యాడు. ఆమె తన గదిని వదలదలచుకోలేదు. బైటిప్రపంచాన్నంతట్నీ మరిచిపోయి యీ నాలుగు గోడల మధ్యనే కూర్చొని మనశ్శాంతికి తపస్సు చెయ్యాల్సి వచ్చింది.

ఒక్కొక్క నిమిషం ఒక్కొక్క గంటలాగు తోచింది. కాలపువిలువా, దాని భారమూ నిజంగా తెలుసుకోగలిగే క్షణాలు జీవితంలో కొన్నేనేమో? రోజులు గడవటమే సమస్యయితే యీ జీవితాన్ని ఏం చేసుకోనేట్టు? ఎంతసేపని ఆ భరించరాని నిశ్శబ్ద దేవతను ఆరాధించటం? గొప్పఇంటి గృహిణి కావటం వల్ల -- ఇంటిపనులుకూడా లేక ఇన్నాళ్లూ ఆమెలో పెరిగి కూర్చున్న సోమరితనంకూడా ఆమెను బాధించ సాగింది.

సాయంత్రానికి కుర్రాడు ఎప్పుడు వచ్చి పడుకున్నాడో కాని, అలసి నిద్రపోతున్నాడు. ఐనా వీడికి శర్మతో ఇంతస్నేహ మేమిటి? తనలాగే లోకమంతా ఎందు కుండలేదో ఆమెఆలోచనకు తెలియ లేదు... ఇంకా ఆలోచించాల్సిన విషయా లేమున్నయ్? పుస్తకాలు చదివే ఓపికా ఆమెకు లేదు; ఒకవేళ చదివినా ఆమెను 'ఎంటర్టెయిన్' చేసే (సంతోష పెట్టే) సాహిత్యం యీ నాడుమాత్రం కనిపించటం లేదు.

అలా బైటికి వెళ్లి కాస్త చల్లగాలి పీలుస్తే? ఈ బందిఖానానుంచి తప్పకుండా తనకు కొంతసేపైనా విముక్తి కలగాలి. కాని బైటిప్రపంచంలోకి మాత్రం ఆమె వెళ్లే స్థితిలో లేదు. ఈ బంగళాను ఆవరించుకొన్న తోటలోకి వెళ్లి కాసేపు తిరిగివస్తే? తన ఇంటి ప్రహరీలోనేనాయె... ప్రమాద మేముంటుందీ? కుర్రాణ్ని లేపకుండానే ఆమె ధైర్యం చేసి వెళ్లింది. ఒకగంటదాకా తిరిగి, తిరిగి వచ్చింది. ఆ గంటసేపుమాత్రం ప్రకృతి కొంతవరకూ ఆమెను ఓదార్చ గలిగింది.

ఈ మనశ్శాంతి వచ్చే మార్గాన్ని కనిపెట్టగానే ఆమె మర్నాడుకూడా అలాగే వెళ్లింది.

నాలుగోనాడు ఆమె తిరిగి రాబోతూండగా, "కల్యాణీ!" అని ఎవరో పిలిచారు. ఆమె ఉలిక్కిపడ్డది. చూస్తే— శర్మ! ఏ ప్రమాదమైతే రాదని ఆమె నాలుగురోజుల అనుభవంమీద తేల్చుకో గలిగిందో ఆ ప్రమాదమే ఎదురైంది! కొన్ని క్షణాల పాటు ఆమె అలాగే నిలబడిపోయింది......శర్మ! ఇదెక్కడిరూపం? అతని కళ్లనుంచి వచ్చే కాంతి తను నిలబడ్డ భూభాగాన్ని కనికట్టు కడతా నన్నట్టు వుంది. గట్టిగా అతను పీల్చి వదలే గాలి చేసే శబ్దం అతని హృదయాన్ని బైటికి నెట్టటంలో గల కష్టాన్ని చెప్తుతుంటోంది. తన ఇంటిదగ్గరే తనను ఇలా నిలవతియ్యటంలో అతని ఉద్దేశ మేమిటి? రెండు ఫర్లాంగుల అవతల వున్న నౌకర్ల కంట ఇది పడకు కాని— లేకపోతే ఎంత ప్రమాద మయ్యేది! ఇప్పుడు తన కర్తవ్య మేమిటి?

ఆమె ఆలోచన పూర్తి కాకపూర్వమే శర్మ అందుకున్నాడు: "...జ్ఞాపకం లేవా ఆరోజులు? ఇలాగే చంద్రుడు ఉదయించి, చెట్లచాటునుంచి తొంగిచూస్తూన్నా లెక్క చెయ్యకుండా—మనం మన నీడల్ని సయితం ప్రేమించుకునేవాళ్లం. ఆరాత్రులు—వెన్నెలవిలువ కట్టగలిగిన ఆ రాత్రులు! మరిచిపొయ్యావా? మరిచిపోగలిగావా? ...మాట్లాడవేం?"

ఆమె ఇప్పటి శక్తులు అతిబలహీనమై, యీ మాటలు ఆమెను పన్నెండు సంవత్సరాల వెనక్కు లాక్కుపోగలిగినై. నిజమే! ఆరోజులు — శర్మ అన్నట్టు అతి ఆనందమైనవి! కాని అవి గడిచిపోయినయ్. వాటిని గూర్చి ఇప్పుడు ఆలోచించటం కూడా అనవసరం. అందులోనూ కొద్దిరోజుల క్రితంవరకూ మరిచిపోగలిగిన తను!...అసలు ఇలా సంభాషణను మొదలుపెట్టటంలో శర్మ ఉద్దేశ మేమిటి? ఈరోజులు

కూడా ఆ రోజుల్లాగే మార్చుకునే అవకాశం వుందని సూచిస్తున్నాడా? అందుకు తనకు గతమంతా చెప్పి తనను మభ్యపెట్టాలని చూస్తున్నాడా? జీవితపు యవ్వనదశ ప్రారంభంలో మానవమాత్రుడికి సహజంగా ఎదురయ్యే అగ్నిపరీక్షలో ఓడి, తన కోర్కెలకు బానిసై, ఒక్క క్షణిక దుర్బలత్వానికి లొంగిపోయి — యీ జీవితమంతా బాధపడాల్సినస్థితికి వచ్చిందనే మాటను ఆమె ఇంకా మరిచిపోలేదు. మళ్లీ యీనాడు ఆ అగ్నిగుండమే ఎదురై, నడి ఎడారిలో దాహానికి వెతుక్కునే పాంథుణ్ణి భ్రమింపజేసే ఎండమావులలాగు, దీపాన్ని పండుగా అపోహపడే శలభంలాగు బెదిరిస్తోంది. మొదటిసారి తను కాలుజారిపడ్డ అనుభవమే ఆమెకిప్పుడు సహాయంగా నిలబడ్డది. ప్రేమ అనేదాన్ని ఎలాగో ప్రసాదించి, విధి దానితో జీవితాన్ని ఎలా ఆడించగలిగిందో తనకు తెలుసు కనుక, మళ్లీ ఆ బుద్ధితక్కువకు పోవటం తనపని కాదు.

అందుకనే ఆమె యీమాటలకు మొదట కాస్త చలించినా, చప్పున నిలవతొక్కుకోగలిగి, "ఆ రోజుల సంగతి ఇప్పుడు దేనికి? శర్మా! మళ్లీ యీ భ్రమలో పడబోక. నీ జీవితాన్ని ఇంతవరకూ లాగింది ఆప్రేమే! నీ కింకా జ్ఞానోదయమే అవలేదా?" అంది.

శర్మ యీమాటల్ని విననట్టే నటించి, తను అప్పజెప్పాల్సిన పాఠాన్ని జ్ఞాపకం చేసుకుంటున్నాడు. దాసీదాని చలవవల్ల తను సంపాయించగలిగిన యీ ఒక్క అవకాశమూ పోతే ఇక లాభంలేదు.

మెల్లిగా మొదలుపెట్టాడు: "కల్యాణీ! స్త్రీకి కావాల్సింది ఒక్క ఐశ్వర్యమేనా? ఇష్టంలేని యీ భర్తతో ఎలా కాపరం చేస్తున్నావో, కోర్కెల్ని మూఢురాలులాగు ఎంత హీనంగా చంపుకు బతుకుతున్నావో, మిగిలిన కొద్దిరోజుల్నీ యీ భారంతో ఎలా గడపగలవో ఆలోచించు. నీకు పనికిరాని జీవితం—"

అతని మాట పూర్తి కాకమునుపే ఆమె అంది: "నువ్వు చెప్పింది నిజమైనా—ఏ మానవుడికి కోర్కెలన్నీ తీరుతున్నయ్? చచ్చేనాటికికూడా తీరని వాంఛలు ఎంత అసంతృప్తిని ఇస్తయ్! ఒక్కటే ఆలోచించు: ఉన్నదాన్ని అనుభవించక, లేనిదానికోసం దీన్నికూడా పాడుచేసుకుంటే ఏం లాభం? ఒకసారి పగిలిన యీ హృదయాన్ని ఎలాగో అతుక్కున్నాను. దాన్ని మళ్లీ ఛేదించుకుంటే ఏం లాభం? ఈ స్వల్పజీవితానికి ఏ క్షణానికి ఆ క్షణమే విలువైనప్పుడు ఏం చెయ్యను? జీవితంలో ఇలా బతికి బాధపడటంకన్న చచ్చి సౌఖ్యపడదామనే తలపు వచ్చిన క్షణాలుకూడా వున్నయ్. కాని చావలేకపొయ్యాను. నీకు లేవా యీ అనుభవాలు?"

కల్యాణి — ఆ నాటి అమాయకపుపిల్ల ... తన వలలో పడి తను చెప్పిందే వేదవాక్యంగా శిరసావహిస్తూ, తనుతప్ప ఇంకోపురుషుడే లోకంలో లేడని నమ్మిన యువతి — యీ పన్నెండేళ్లలోనే ఇంత విజ్ఞానాన్ని సంపాయించి తనతో వాదనకు దిగుతుందని అతను అనుకోలేదు. జీవితంలోని బాధ ఎంత విజ్ఞానకాంతిని ప్రసాదించగలదో, అదెంత విలువైన వస్తువో, మెరిసే ఆమెకళ్లల్లోంచి మెల్లిగా దారిచేసుకువస్తూన్న ఆకన్నీటికే తెలుసు! కాని ఆమెకన్న ఎక్కువజీవితాన్ని చూసి ఎక్కువబాధతో లోకంపోకడను బాగా అర్థంచేసుకొన్న శర్మ తన పట్టును వీడలేదు.

అతను మాట్లాడేందుకు ప్రయత్నించేప్పటికే ఆమె గట్టిగా నిట్టూర్చి అంది: "శర్మా! నిన్ను నేను కోరానుగా — ఎక్కడికన్నా వెళ్లమని? వెళ్లరాదా? నీకు హానేముంది? ఒక ప్రాణిని రక్షించినట్టవుతుంది—"

"నా జీవనం?"

"నేను డబ్బిస్తాను. డబ్బుకనక నీ జీవితాన్ని బాగుచేసి, నిన్ను సౌఖ్యపెట్టేదైతే నీకు దాన్ని సమకూర్చి, నీ అభివృద్ధికోసం దైవాన్ని ప్రార్థిస్తాను. నా చెడురోజులప్పుడు నన్ను చూసి బాధపడలేక, దేశాలపాలయ్యావ్. నామీద ఇంత సానుభూతి చూపిన నీకు — నీ చెడురోజులప్పుడు విశ్వాసంతో సహాయం చెయ్యటం నావిధి ..."

ఆమెమాటలు మళ్లీ శర్మహృదయాన్ని కదపసాగినయ్. ఎంత సానుభూతి! డబ్బు — డబ్బు విలువనూ, అది తీర్చగల ముఖ్యసమస్యల్నీ తను ఇదివరకే

గ్రహించాడు. కాని దబ్బొక్కటే కాదు తనకు కావాల్సింది. ఆమెదయను తను అంగీకరించటంకూడా చాలా ప్రమాదమే!

"నీ మూలాన - ప్రకృతి బాధించగల బాధలన్నిటినీ ఎదుర్కొన్నాను. నీకోసం. ఇదంతా నీకోసమే!"

"ఆ నేరం నాదా?"

"కాకపోవచ్చు. కాని ఇద్దరి జీవితాల్నీ ఇప్పటికైనా పాడుచేసుకునేకన్న బాగుచేసుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తే?"

"అసంభవం!" అని పేలవంగా నవ్వింది.

"కాదు... నేను చెప్తాను విను: మనిద్దరం వెళ్లిపోతే? ఎక్కడికైనా సరే! భూభాగంమీది సౌఖ్యం - తెలిసిందా?"

ముందు తను నిలబడ్డ భూభాగమే కంపిస్తొన్నట్టు ఆమెకు తోచింది. శర్మ ఏమన్నాడు? తనను-కులీనురాల్ని, తన మర్యాదనుకూడా పాటించకుండా అనగలిగాడా ఆ మాటల్ని?... కాని శర్మ - తనను దేవతగా పూజించిన శర్మ, గడచిన ఆరోజుల్ని మరువలేక బాధపడుతూ ఇంకా వాటిని పట్టుకు వేళ్లాడుతూ ఇలా మాట్లాడా డంటే ఆశ్చర్యం దేనికి?

"శ - ర్మా!" అంది, హెచ్చరిస్తూన్నట్టు.

"అవును. నేను చెప్పింది నిజంకాదా? వెళ్లిపోదాం. మనను మోసంచేసి మన సౌఖ్యానికి అడ్డంపడ్డ యీ లోకాన్నే మోసంచేద్దాం. మనం బతికేందుకు - యీ విశాలవిశ్వంలో చారెడంత మేర దొరక్కపోదు. ఆ సాధించగలిగే సౌఖ్యాన్ని మళ్లీ చేతులారా పాడుచేసుకోవటం దేనికి? ఒకవేళ మనం ఇందులో గెలవలేకపోతేమాత్రమేం - ఇంతకన్న ఎక్కువ బాధకు పోముగా?"

ఆమె యీ మాటల్ని అర్థంచేసుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తోంది. కాని యీ రంగానికి ముందుగానే తయారైన శర్మ ఆమెకోర్కెల్ని కృత్రిమంగా రెచ్చగొట్టి, బాధపెట్టి - తనవైపు లాక్కోవాలని అన్నాడు:

"నీకు జ్ఞాపకం లేదా? నాపాడుగాటి పేరును మార్చి 'శర్మ' అని పిలుస్తానన్నావ్. అదే పేరుతో ఇన్నాళ్లూ గడిపాను. నువ్వు పెట్టిన ఆపేరుకూడా నాకు అంత మధురమైంది. కల్యాణీ! ఇంకా గుర్తుతెచ్చుకో: ఒకనాడు ఏమన్నావ్? నేను నడిచిన భూమినికూడా ముద్దుపెట్టుకోవాలనిపిస్తొం దనలేదా? నీపాడుగాటివిగ్రహంముందు - తనప్రాణాన్నే బలి ఇచ్చేందుకు సిద్ధమైన మహాభక్తుడిలాగు నేను నిలబడితే-నీ పెదవులే నా పెదవులకోసం తన్మయత్వంతో వెదుక్కొనేవి. నీమూర్తి, నీశక్తులు, నీ ఆనందం - అంతా వేరొకలోకంలోని భూమిగా నిన్ను భ్రమింపచేసిన క్షణాలు - మళ్లీ వద్దా అవ్వి? వీళ్లందరికీ భయపడి వదులుకుంటావా? నే నిలా నిలబడితే చిన్నపిల్లాణ్ని బుజ్జగించినట్టు నన్ను లాలించావ్ -"

ఆగాడు. మళ్లీ ఆపని ఇప్పుడామె చేస్తుందేమోనని. కాని ఆమె యీసారి అంత బుద్ధితక్కువకు వెళ్లలేదు. ఆమెలో ఒక విద్యుత్ప్రవాహం అతివేగంగా ప్రవహిస్తోంది. అది యీలోకంతాకిడిని దరిజేరనివ్వదు. నిర్లక్ష్యంగా నవ్వేందుకు ప్రయత్నించి, అంది: "చాలు - శర్మా! ఇదా నువ్వు చెప్పాల్సింది? ఇప్పుడు ఇక్కడ నిలబడ్డ కల్యాణి ఎవ రనుకున్నావ్? యువతిగా నీకోసం ఆరాటపడ్డ కల్యాణి కాదు. తల్లిగా మారిపోయిన కల్యాణిని! ఈహృదయంలో మాతృత్వానికితప్ప ఇంక దేనికీ తావులేదు. కోర్కెలకు కీలుబొమ్మలైన రోజులు పోయినై. పోయినా ఇబ్బందిలేదు. గడిచిన రోజులే మంచివి. ఎందుకంటే, కష్టమో, సుఖమో - మళ్లీ అవ్వి జీవితంలో తిరిగిరావుగా!"

శర్మ యీధోరణిని కనిపెట్టాడు. ఇక ఇదివరకే తను కంఠోపాఠంగా చెప్పదలుచుకున్న మాటలు లాభంలేవు. తన వాదనలు, తను మభ్యపెట్టటమూ మొదలైనవి ఆమెదగ్గర పనిచెయ్యవు. తనను ఆమె ఇంకా ప్రేమిస్తున్నా, తనపైన సానుభూతి చూపుతూన్నా - ఆమె తను పన్నిన అసలువలలపైకే రావటంలేదు ... ఇక మిగిలిన ఒక్క అస్త్రమూ-తన ఆశలన్నింటినీ కేంద్రీకరించుకున్న ఆయుధాన్ని ప్రయోగిస్తేతప్ప ప్రయోజనం లేదు. అటో ఇటో తేలకపోతే, తన బతుకే ఒక సమస్య!

అధికారస్వరంతో అన్నాడు: "కల్యాణీ! నామాట వినవా?"

"నువ్వు నామాట వినకూడదా? ఇంకా చిన్న కుర్రాడిలాగు నువ్వు మాట్లాడుతూంటే నాకు ఆశ్చర్యంగానే వుంది—"

శర్మకు కోపం వచ్చింది. ఇంతవరకూ తను పొందిన అపజయాలన్నీ పట్టుదలను రేపినయ్.

అన్నాడు: "మాకు — గుర్తుందా?"

"ఏమిటి?"

"నువ్వు నాకు రాసిన లేఖలు...మనిద్దరం కలిసి చాటుగా తీయించుకున్న ఫోటో...నేను వాటి నింకా పారెయ్యలేదు. ఇన్నాళ్లూ నాజీవితంలోని మధురమైన రోజుల్ని చూసుకునేందుకై వాటిని ఉపయోగించుకుంటూవచ్చాను. కాని యీనాటికి మళ్లీ మధురమైన రోజుల్ని సాధించేందుకై వాటిని ఉపయోగించుకుంటాను. జాగర్త! నీజీవితమంతా నా చేతుల్లో వుంది—"

ఈమాటలకు కల్యాణికి మూర్ఛవచ్చినట్టయింది. శర్మ ఏం మాట్లాడాడో మెల్లిగా అర్థంచేసుకుంది. తనను బెదిరిస్తున్నాడు. అతను అన్న మాటల్లో నిజం లేకపోలేదు. తన యీకాపరమూ, యీ సౌఖ్యమూ – అన్నీ అతనిపైనే ఆధారపడివున్నాయ్. ఇప్పుడు తనకు ఏది దారి?

"ఏమిటీ?" అన్నది, నమ్మలేని విషయాన్ని దేన్నో విన్నట్టు.

"లేఖలు-ఫోటో!" ఎంత వికృతంగా అన్నాడు! నిర్లక్ష్యంగా — చెట్లుకూడా వినాలన్నట్టు, బిగ్గరగా నవ్వాడు.

ఆమె వలవలా ఏడుస్తూ, "శర్మా...నువ్వు ... నువ్వు నాసౌఖ్యాన్ని కోరటం లేదు. నేను నీకు ఏం హాని చేశాను? నన్నెందుకు బాధిస్తావ్? ఆచిన్న వాణ్ని చూసైనా నీకు దయలేదా?" అంది.

"దయా?" అని నవ్వి, "నామీద నాకే దయ లేదు!" అన్నాడు.

"నామీదకూడా దయలేదా? ఒక్క తప్పుకేనా యీశిక్ష? నీ కీ ఓర్వలేనితన మెందుకు?... చూడు శర్మా! జీవితానికి మూడురకాల బాధలు. ఒకటి: విధి చేసేది; దీన్ని తప్పించుకోలేము. రెండు: మనకు మనమే చేసుకునే హాని. కాస్త బాధను గంపంతగా యీవిజ్ఞానంతో విమర్శించుకొని బాధపడతాం ... నాకు ఆబాధకూడా ఐపోయింది. ఇక మూడోది: మనచుట్టూ వున్న మనుషులు కల్పించే బాధ! కనీసం యీబాధను తప్పించుకోవటమన్నా మానవుడి చేతుల్లోనే వుందిగా? ఇప్పుడు చూడు— నీకు జాలి వుంటే చాలు ... శర్మా! నేను నువ్వు అనుకునేటంత క్రూరురాల్ని కాను. హృదయమూ, రక్తమాంసాలూ, వాంఛలూ నాలోనూ వున్నయ్ ... నిన్ను...పాదాలు పట్టుకుంటాను — నీకు సాధ్యమైనదాన్ని—"

"కాని, నాకు దయచూపేవాళ్లేలేరే!" అన్నాడు, ఆ 'దయ'కు లొంగుతే తన గతి ఏమౌతుందో గ్రహించమన్నట్టు చూస్తూ.

"నీసౌఖ్యంకోసం నన్ను నాశనం కమ్మంటున్నావ్?"

అతను పెద్దగా నవ్వి, "మరి నీసౌఖ్యంకోసం నేను నాశనమవలా?" అని, వెంటనే ముఖమంతా ఎర్రపడేట్టు ఉద్రేకం తెచ్చుకొని, సీరియస్‌గా ఖంగుమనే కంఠధ్వనితో అన్నాడు: "అవన్నీ నాకు అనవసరం. ఇక నీ ఆటలు యీశర్మదగ్గర సాగవు. ఇదిమొదలు నీకు వారంరోజులు ఆలోచించే అవకాశంఇస్తున్నాను. గుర్తుంచుకో. మళ్లీ వచ్చేగురువారంనాటికి ఏం తేల్చుకుంటావో! నా ఆత్మ నశించింది—జాగర్త!"

ఆమె తెలివితెచ్చుకునేలోపలే శర్మ వెళ్లిపోతున్నాడు. ఆమె గొంతెత్తి, "శర్మా!" అని పిలిచింది. ఆమెకంఠధ్వనితప్ప ఇతరజవాబేమీ రాలేదు. శర్మ కనుమాపుమేర దాటిపొయ్యాడు.

ఆమె వెంటనే ఆస్థలం వదలలేకపోయింది. తనలో ఏమీ చలనంలేనట్టే ఆమెకు తోచింది. శర్మతో జరిగిన సంభాషణ అక్షరంఅక్షరంగా జ్ఞాపకంచేసుకునేందుకు ఆమె ప్రయత్నించింది. కాని ఆమెబుర్ర

ఇప్పటికే ఏఆలోచనా ప్రవేశించేందుకు ఖాళీలేకుండా పోయింది...

దూరాన ఎక్కడో ఎనిమిదిగంటలు కొడుతున్నారు. తను ఇక్కడ నిలబడి ఏం లాభం? ఆ ఇంట్లోకి వెళ్లి—వెళ్లగలదా తను? బల మేమీ లేనట్టే ఆమెకు తోచింది...కాని తప్పనిసరిగా ఎలాగో బరువైనకాళ్లను యీడ్చుకుంటూ ఇంట్లో ప్రవేశించింది కాని కాళ్లు ఒణికినయ్. గొప్పనేరం చేసి, మేకపోతుగాంభీర్యంతో తను వెళ్లకూడని స్థలానికి వెళ్తూన్నట్టుగా ఆమెకు తోచింది. గుమ్మంలో నిలబడ్డ ఆమెను చూసి, వంటవాడు "భోజనానికి వస్తారా?" అని అడిగాడు.

"ఊహుఁ" అని తలతిప్పి, చరచరా గదిలోకి వెళ్లి పడుకుంది. ఉద్రేకము, బాధ ఆమెను చాలా అలిసేట్టు చేసినయ్. ఉన్నట్టుండి ఆమెకు నిద్రపట్టింది.

౭

ఒకరాత్రివేళ ఆమెకు మెలకువ వచ్చింది. పక్కనెవరో తనకు అతిదగ్గరగా పడుకొనివున్నారు. తడివిచూసి కుమారాడని తేల్చుకుంది.

మెల్లిగా కళ్లు తెరిచేప్పటికి గదంతా చీకటిగా వుంది. ఆమెగొంతుకూడా ఎండిపోయినట్టుంది. మెల్లిగా, లేని ఓపికతో లేచి, లైటు వేసి, మంచినీళ్లు తాగివచ్చి పక్కమీద కూర్చుంది. కుమారాడు గాఢనిద్రలో వున్నాడు - ఎంతహాయి! నిద్ర మన ఇష్టప్రకారం వచ్చేదైతే జీవితంలోని బాధల్ని ఎంత తేలిగ్గా మరిచిపోవచ్చు! అదే శాశ్వతనిద్రయితే టోకు బేరంలాటిదే! కుమారాడిజీవితం ఇంటి ప్రహరీగోడల్ని దాటిపోవటం లేదుకనుకనే - వాడి యీజీవితానికి చెప్పుకోదగ్గ సమస్యే లేకుండాపోయింది...సమస్య! తనకు యీసాయంత్రమే - జీవితంలో ఒక కొత్త సమస్య ఎదురైంది.

ఆసమస్యవిషయం జ్ఞాపకంరాగానే ఆమెకు భయం వేసింది. కిటికీలోంచి వీచే గాలికూడా ఆమెను భయపెట్టగలిగింది. వెంటనే ఆమె కిటికీ రెక్కల్ని మూసేసింది. కాని అది చెయ్యగలిగింది-ఒక్క ప్రకృతి బాధనుమాత్రం తప్పించటం! ఇక యీరాత్రికి నిద్ర వుండదు. గోడగడియారం లెక్కపెట్టుకుంటూ, ఆమె చెవులు గింగురుమనేట్టు, రెండుగంటలు కొట్టింది.

ఆమె తలెత్తి గడియారంవైపూ, దానిపక్కనే వున్న 'శివాజీ' బొమ్మవైపూ చూసింది. ఆమె రోజూ ఎన్నోసార్లు ఆబొమ్మవైపు చూసేది. ఆబొమ్మమీద ఆమెకు తీరని అభిమానం! కాని అదిప్పుడింక శివాజీ బొమ్మే కాదు...అది శర్మమొహం! ఆగడ్డం, ఆకళ్లు, ఆమూపు - అంతా శర్మే! చూడలేక ఆమె చప్పున మొహాన్ని అరిచేతుల్లో దాచుకొని, తన ఆలోచనల్ని వేరొకదిక్కుకు తీసుకువెళ్లేందుకు ప్రయత్నించింది.

నిద్ర ఇంతవరకూ ఇచ్చిన విశ్రాంతికి మారుగా, ఇప్పుడు శ్రమను కోరింది. అదే ఆమె మళ్లీ ఆలోచనలో పడటం.

సాయంత్రం శర్మ తనను బెదిరించాడు. యవ్వన వాంఛకు-ఆలోచనలేకుండా - ఒక్క క్షణిక బలహీనత్వానికి లొంగబట్టే తను ఇంత అలుసైంది! తన బతుకు ఇలా అడకత్తెరలో పడుతుందని కలగన్నదా? తను యీఇంటినీ, యీసౌఖ్యాల్నీ, యీకుమార్ణీ వదిలి, అతని ఆజ్ఞలకు బద్ధురాలయి అతనితో వెళ్లాలట!

లోకంలో తను శాంతికోసం పోరాడి సాధించగలిగిన యీకప్పును వదలటం అసంభవం! ఈ ఐశ్వర్యమూ, యీ కార్లూ, తను చాలామందికన్న గొప్పదనే భావమూ - ఇవన్నీ మరిచి, తనకు ఏనాడూ ఇంతభోగం రాలేదని నమ్మితూ - తను ఎరగని కొత్త భూములకు వెళ్లటం మాటలా?

తన భర్త! మొదట్లో నిజంగానే అతనిమీద తనకు ఇష్టం లేదు. అప్పుడు జీవితం వెగటనిపించింది కూడా! కాని యీడబ్బును అనుభవిస్తూ ఆబాధను కొంతవరకూ మరిచిపోగలిగింది. భర్తకూడా తన కలతల్ని గుర్తించి తన మనశ్శాంతికోసం చాలా శ్రమపడ్డాడు. అతను కష్టపడి సంపాయిస్తూన్న డబ్బును తను అనుభవించటమేకాక, తనకు ప్రియమైన పుట్టింటివారికికూడా - అంతా తనదైనట్టే - ధర్మంకూడా చేసిం

ది...తనమీద భర్త కున్న అభిమానంవల్ల అత నేమీ అనలేదు. ఆనాటినుంచీ ఎంగిలికూటితో పాటే రక్తంలో ప్రవేశించే విశ్వాసం తనలో ఉదయించింది. భర్తను మొదట్లో అపరిచితుడుగానూ, తరువాత పోషకుడుగానూ, ఆతరవాత తన సౌఖ్యానికై పాటుపడే ఆత్మబంధువుగానూ చూడగలిగింది. క్రమంగా అతనిపైన తనకు తెలియకుండానే ఇష్టం కలిగి ప్రియుడుగా కూడా చూడగలిగింది. చివరకు అతను బిడ్డతండ్రి అయ్యాక భర్తగా చూసుకోగలిగింది...జీవితం మార్పుకు ఎంత అనుకూలంగా అమర్చబడ్డది!...ఇక ఇప్పుడు తన భర్తలాటి దయామయుణ్ని, తనంటే పంచప్రాణాలుగా చూసుకునే వ్యక్తిని, యీబిడ్డతండ్రిని వదిలి-ఇంట తిని ఇంటివాసాలు లెక్కించినట్టు - మోసంతో శర్మతోపాటు తను కని విని ఎరుగని లోకంలోకి జొరబడటం తనకు అసంభవమే!

ఈకుర్రాడు! తను మాతృరూపం దాల్చిన క్షణం నుంచీ తనకు ఏకైకప్రియబాంధవుడు! పది నెలలు కష్టపడి మోసి, తన యౌవనాన్నీ జీవితాన్నీ కూడా కొంతకొంతభాగాలుగా పంచి ఇచ్చి సంపాయించిన ఏకైకఫలం! ఒక్క గంట వాడు కనిపించకపోతేనే తహతహలాడే తను, శేషజీవితం — ఇం కెంతపొడుగో తెలియని బతుకులోని రోజు లన్నింటినీ—ఏ పొరపాటు వల్లా తప్పిపోని క్షణా లన్నింటా...వాణ్ని మరిచి ఉండగలదా తను!

ఒకవేళ వెళ్తే? తను యీ తండ్రి కొడుకు లిద్దరికీ కరువౌతుంది. "మా అమ్మ నన్ను మోసగించింది" అని కుర్రాడు ఏడుస్తాడు. "నాభార్య ఎంత దుష్టురాలు" అని భర్త విలపిస్తాడు. అతని ఉద్యోగము, మనశ్శాంతి-జీవితమే సమస్యవుతుంది...రెండుప్రాణాలకూ తన సమస్య తప్పదు.

అదీకాక లోకం ఏమంటుందీ? తనకు లోకంతో పని లేదని ఎంత టలాయింపు వున్నా — లోకానికి మాత్రం తనతో...తనలాటి పాపితో తప్పకుండా పని వుంటుందిగా! లేచిపోయిన ఆడవాళ్ల జాబితాకు తన పేరుకూడా చేరి, ఆ సంఖ్యను మరొకటిగా వృద్ధి జేస్తుంది. ఇది తనకు ఒక్కతెకే కళంకం కాదు; తన ఆత్మబంధువు లందరికీను! ఒక్కొకప్రాణికి ఎన్నియితర ప్రాణుల విడని ముళ్లో!... కుర్రాడి కులీనతను రేపటినుంచే లోకం వేలెత్తి చూపి నవ్వుతుంది. డబ్బొక్కటే వంశమర్యాదను కొనలేదుగా! "వీడి తల్లి లేచి పోయింది" అని కుర్రాడివెనుక ఎవరన్నా అనుకోవటం— వాడు వింటే— (వాడిచేత వినిపించే ప్రయత్నమే అది కనుక) వా డేమనుకుంటాడు? లోకజ్ఞానం వచ్చినకొద్దీ వా డెంత బాధపడతాడు! క్షణిక బలహీనత్వంతో తన తల్లి చేసిన ఒక తప్పుకు— జీవితమంతా అనుభవించే శిక్షకు వాడు గురౌతాడు. తల్లిగా ఇదేనా వాడికి తను చెయ్యాల్సిన ఉపకారం? తరతరాలనుంచీ, అనేకమంది కుటుంబపూర్వీకుల తెలివితేటల్తో ఇంతదూరం నిలబెట్టుకువచ్చిన వంశమర్యాదనంతట్నీ తను ఒక్కతే యీనాడు నేలపాలు చేస్తే— కులీనుల ఇంటి రక్తం ప్రవహించే కుర్రాడి ప్రతి రక్తనాళమూ ఎంత ఉద్రేకంతో బాధపడుతుంది! మంచి పేరుకు జీవితాలే చాల వేమో కాని, చెడ్డపేరుకు క్షణాలు చాలుగా!

కుర్రాడివైపు చూసింది. "నన్ను విడిచి వెళ్తావా అమ్మా?" అన్నట్టు వాడి పెదవులు నిద్రలో కదిలినయ్. వెంటనే ఆమెహృదయం ఎగిరిపడి, "వెళ్తానా?...వెళ్లను నాయనా!" అని గొణిగింది.

కాని, వెళ్లకపోతే? శర్మ ఎంత క్రూరంగా, హృదయం లేకుండా మాట్లాడాడు! గత సాయంత్రం వరకూ తనకు శర్మమీది అభిమానం పెరిగిపెరిగి ఒక్కసారిగా మాయమైంది. దానిస్థానే నీచవస్తువుపై కలిగే హేయభావం ఉదయించింది ... తను వదిలించుకోవాలనుకున్నా తనను వదలని సమస్య ఎదురైంది! ఆ ఉత్తరాలూ, ఫోటో భర్త చూస్తే— తన కిక యీ కప్పుకింద స్థానం ఉండదు. తనవల్ల తన కుమారుడి గతీ అంతే! ఏ పాపమెరుగని పసిపాపకు కూడా ఇది హానికరమే! తనను క్షమించేవాళ్లు లేరు. ఇంతమంది పుణ్యాత్ముల మధ్య తను పాపకళంకితముఖంతో బతకాలంటే ఎంత కష్టం!

పోనీ, తను ఆత్మహత్య చేసుకుంటే? తన కిక యీ సమస్యే ఉండదు. అంతే కాదు. తను సమస్యగా నిలబడ్డ ముగ్గురికీ— శర్మకూ, భర్తకూ, కొడుక్కూ కూడా సమస్య ఉండదు; ఉండబోదు. లోకానికి

మాత్రం తను మామూలుగా మంచిము త్తైదుచావును ఎదుర్కొన్న పుణ్యాత్మురాలే అవుతుంది. కాని ఆ చావటం అంత తేలికైంది కాదు...... ఇదివరకు నాలు గైదుసార్లు ఆమె ఆసన్నాహం చేసి విరమించుకుంది కూడాను. ఈ ఆశలూ, యీ కోర్కెలూ, లోకంలో అక్కడక్కడ వెదజల్లబడి మభ్యపెట్టే యీసౌఖ్యమూ-వీటన్నింటినీ వదులుకోవటం మాటలా? చావు దానంతట అది వస్తేనే మందులూ, మాకులూ వేసి తప్పించుకోవాలని చూసే మానవమాత్రురాలు కాదూ తను? మంచిరోజుల్ని చూస్తున్ననాడు ఇంకా మంచి రోజులు చూడాలనీ, చెడురోజులు చూస్తూన్నప్పుడు మంచిరోజులకోసం ఓపిగ్గా వేచీ కూర్చోవటంలో సరిపోతుందికాని చావును కోరుకోగలదా? మరు క్షణమే తనది కావచ్చు! అలా ఐతే కనీసం పశ్చాత్తాపపడేందుకైనా - యీప్రాణి మళ్లీ తిరిగిరాదుగా?

ఈ సమస్య ముందు గొయ్యీ, వెనుక నుయ్యీలా నుంది. ఇది యీ జన్మానికే తీరదేమో? తీరకపోయినా కాలంమాత్రం ఆగదు. మరి ఆరురోజులకే తన బతుకంతా బైటపడుతుంది. తన దారిన పోతూన్న తనను శర్మ ఇలా బాధించటం దేనికి? ఇది బలాత్కారమైనా ఇంత బాధ ఉండేది కాదు...తన అయిష్టతను ఇష్టతకు మార్పించే శక్తి ప్రయోగింపబడటమే దీన్ని భరించలేని బాధగా చేసింది! ... కాని కంట తడి పెట్టిన లేడిమీద ఏవేటగాడికి జాలి కలుగుతుంది?

"క - ల్యా - ణీ!"

ఆమె ఉలిక్కిపడి తలెత్తిచూసింది. ద్వారంలో భర్త నిలబడి తనవైపు చూస్తున్నాడు. ఎంత సేపైందో అతనలా నిలబడి? వెంటనే వాడిన ముఖాన్నీ, కన్నీరు ప్రవహించే చెక్కిళ్లనూ పమిటచాటున దాచుకుంది. కాని తప్పుచేసి వేషంవేస్తూన్న దుర్మార్గమైన ఆత్మ ఆమెను పిండుతూనేవుంది.

"తెల్లవార్లూ ఆలోచిస్తూనే ఉన్నావా?"

అతని కంఠంలో కఠినత్వమే లేదు; తనమీది ఆదరణా, జాలీ మేళవిస్తున్నయ్. ఇంత దయను భరిస్తూ తనెలా బతకగలుగుతోంది? ఆమె మాట్లాడేందుకు ప్రయత్నించేలోపలే, ఆమెముఖాన్ని తన చేతుల్లోకి తీసుకొని, ఆమెతడికళ్లలోకి చూస్తూ ప్రసాద్ అన్నాడు: "ఏమిటి నీ కీపిచ్చి? నీకు వచ్చిన కష్ట మేమిటో చెప్పు. ఎందుకు బాధపడుతూన్నట్టు? రాత్రి భోంచెయ్య లేదటే? ఒంట్లో బాగాలేదా? నేను పదిరోజుల్నుంచీ నీలో క్షణక్షణానికీ మార్పును స్పష్టంగా చూడగలుగుతున్నాను. జీవితంలో నీకష్టాలకు నాసహాయం ఉండనే వుంటుంది. కనీసం నేను వినవచ్చుగా — ?"

ఆమె జవాబు చెప్పలేకపోయింది. ఏమని చెప్పుకుంటుంది? పవిత్రంగా పరిగణిస్తూ తన నింకా ఆదరిస్తూనేఉన్నాడు - ఎంత అమాయకుడు!

చప్పున తెలిదితెచ్చుకొని, మాటల ధోరణి మార్చాలని, "మీ రెప్పుడొచ్చారు?" అంది, దుఃఖచ్ఛాయలు పోని కంఠంతో.

"రాత్రి—" అని, కాస్త ఆగి, "నేను అడిగిందానికి జవాబు చెప్పవా?" అన్నాడు ప్రసాద్, వేడుకుంటూన్నట్టు.

ఆనందాన్ని నటిస్తూ, నవ్వేందుకు వ్యర్థప్రయత్నం చేసి, "ఏంలేదు - కడుపులో నెప్పిగా వుంది-" అంది.

ప్రసాద్ దీన్ని నమ్మినట్టు, ఇంకేమీ అడగకుండానే వెళ్లిపొయ్యాడు. భర్తను చూసి ఆమెకు కలిగే వేరొక దుఃఖంతో ఆమె మళ్లీ బాధపడసాగింది.

ఉదయం తొమ్మిదైనా ఆమె మంచం వదలలేదు. అసలు ఆ ఆలోచనే ఆమెకు కలగలేదు. సరిగ్గా యీసమయానికే భర్త డాక్టర్ను వెంటపెట్టుకొని ఆమెగదిలోకి వచ్చాడు. ఆమె చప్పున లేచి నిలబడబోయింది. కాని డాక్టరు అప్పుడే ఆమెమంచం పక్కన నిలబడి, కొంతసేపటివరకూ ఏమీ మాట్లాడకుండానే రోగిని పరీక్షించ సాగాడు. డాక్టరు ఎందుకు వచ్చాడో, యీడాక్టరు కుదర్చగల తన వ్యాధి యేమిటో ఆమెకు తెలియలేదు. డాక్టరు అడిగిన ప్రశ్న లేమిటో, తను ఇచ్చిన జవాబు లేమిటో ఆమెకు మతేలేదు. రోగిలాగే డాక్టరుకుకూడా యీవ్యాధి అంతుపట్టలేదు.

గది విడిచిరాగానే ప్రసాద్, "ఏమిటి?" అన్నాడు.

"నాన్ సెన్స్" అన్నాడు డాక్టరు.

"ఏమిటీ?" అన్నాడు ప్రసాద్, అర్థంకాక.

"నాన్ సెన్స్...అంటే కొంతమంది 'నాన్ సెన్స్' అనే వ్యాధితో బాధపడుతూంటారు!"

ప్రసాదుకు నవ్వు వచ్చింది కాని, నిజంగా విషయాన్ని అర్థంచేసుకోకుండా నవ్వే అలవాటు అతనికి లేదు.

"నాకు కొస్త తెలిసేట్టు చెప్పండి–"

ఈసారి డాక్టరు నవ్వి, "అంటే — శారీరకంగా యేమీ లేదు" అన్నాడు.

"ఆఁ" అన్నాడు ప్రసాద్.

"అవును...ఏమీ లేదు. అది దొంగవేషమన్నా కావాలి, మానసికసమస్యయినా కావాలి. మందులకు లొంగేదిమాత్రం కాదు"

"అంతేనా?"

"అంతే! మానసిక బాధ కొంతవరకూ బాహ్యంగా శ్రమపెట్టి, ఆరోగ్యాన్ని పాడుచేస్తుంది. అంతవరకే మంచులు ... ఈరకంజబ్బులు చాలాప్రమాదం. కొస్త మనసుకనిపెట్టి ప్రవర్తించటం అవసరం... సరే – మందు పంపుతాను–" ప్రసాద్ ఆలోచన పూర్తికాకపూర్వమే డాక్టరు వెళ్లిపొయ్యాడు.

అతనికి మతిపోయినట్టయింది. ఇదేదో సామాన్యవిషయమని ఇంతవరకూ చూసీచూడనట్టు ఊరుకున్నాడు. డాక్టరుమాటలు విన్నాక భార్యఆరోగ్యం విషయమైన ఆదుర్దా అతనిలో అధికమైంది.

ఆమెగదిలోకి వెళ్లి, ఆమెమంచంమీద కూర్చొని, ఆమెచేతులు పట్టుకొని ప్రార్థనాపూర్వకంగా అన్నాడు: "నీమనస్సులోమాటేమిటో బైటపెట్టు. ఇది మందులేని మనోవ్యాధి. అసలువిషయాన్ని దాచి నీకు నువ్వే బాధపడి కుంగిపోతూ నన్నూ, కుర్రాణ్నీ కూడా అన్యాయంచెయ్యవోక... చెప్పవా?"

"ఏమీ లేదు...ఏమీ లేదు" అంటూ పట్టరాని దుఃఖాన్ని ఆపుకోలేక, తలగడాలో ముఖం దాచుకొని ఏడ్వసాగింది.

ప్రసాద్ ఆమెను చిన్నపిల్లాణ్ని బుజ్జగిస్తూన్నట్టు వీపుతట్టుతూ, "ఏమీ ఫర్వాలేదు...కల్యాణీ! ఎందుకు ఏడ్పు? చెప్పవూ?" అన్నాడు.

ఆమె ఏడుపు ఆపుకునేందుకు చీరకొంగు నోట్లో పెట్టుకుంది. ప్రసాద్ ఆమెకళ్లు తుడుస్తూ, "ఫర్వాలేదు...ఏంప్రమాద ముందనీ? చెప్పు...కాసిని మంచి నీళ్లు కావాలా?" అన్నాడు.

ఆమె దుఃఖం భేదించే మాటల్తో సమాధానం చెప్పింది: "ఏం లేదు...మీపాదాలమీద పడతాను — మీరు వెళ్లండి. నాగూర్చి మీరు బాధపడే అవసరం కూడా లేదు. ఏంలేదు — నన్ను ఒంటరిగా ఉండనివ్వండి. నాకు నేనై మనశ్శాంతి తెచ్చుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తా"

ప్రసాదుకు కోపం వచ్చింది. తనదగ్గర దాచాల్సిన రహస్య మేమిటి? తనమీదకూడా ఆమెనమ్మకం పోయిందా? కల్యాణిమీద అశ్రద్ధ తీసుకోవాల్సిన అవసరం ఆక్షణాన ఏర్పడ్డట్టుగా, వెంటనే గదివిడిచి వెళ్లిపొయ్యాడు.

ఐదురోజులవరకూ ఆమెస్థితి రోజురోజుకూ కిందికిదిగసాగింది. థర్మామీటరు చూపలేని వేడి ఏదో ఆమెను బాధించేది. ఆమె విడిచేరకం నిట్టూర్పుల లక్షణాలు గల వ్యాధి ఏమిటోకూడా ఇప్పటి శాస్త్రజ్ఞానానికి అందేది కాదు.

ఎంతసేవకైనా నోచుకున్న ఆమె ఏ సేవనూ అంగీకరించలేదు. కొడుకునుకూడా ఆటలకు వెళ్లమని ప్రోత్సహించసాగింది. ఒక్కతే ఆ గది గోడలమధ్య శాంతిస్థాపన చెయ్యాలని వ్యర్థప్రయత్నం చేసేది.

టేబిల్ మీద సీసా పెట్టిన చప్పుడు విన్నది— కొస్త ఆగి తల అటు తిప్పి ఆశ్చర్యపడ్డది. ఎదురుగా శర్మ తనను రెప్పవాల్చకుండా చూస్తున్నాడు. ఇంకా దూరముం దని భ్రమిస్తూన్న ప్రమాదం తనకు తెలియకుండానే దగ్గరపడ్డది. తను భ్రమిస్తోం దేమో నని గట్టిగా ఒకసారి కళ్లు మూసుకొని తెరిచింది...శర్మే! తన మంచందగ్గరిగా నిలబడివున్నాడు. మృత్యుదేవతే ఆమెకు సాక్షాత్కరించినట్టయితే ఇంత భయపడేది కాదేమో?

ఎలాగో లేచి కూర్చునేప్పటికల్లా శర్మ అంటున్నాడు: "మందు...డాక్టరిచ్చిన మందు! అక్కడ—టేబిల్ మీద పెట్టాను."

"నన్ను బతకనివ్వవా?" అందామె.

శర్మ వెనక్కొకసారి చూసి, ఏ ప్రమాదమూ లేదని గుర్తించగానే అన్నాడు: "బతుకు! చూసుకో—నీవ్యాధి వదిలే మందు యీలోకంలో నా ఒక్కడి దగ్గిరే వుంది. జాగర్త! మరొకరోజులోనే తేల్చుకోవాలిసుమా!" వికటంగా నవ్వాడు.

మొదట సముద్రం ఒడ్డున, రెండోసారి సినిమాకు వెళ్లినప్పుడు, మూడోమాటు తనఇంటి ఆవరణలో, నాలుగోసారి తన గదిలోనే శర్మ తనను బాధించ గలుగుతున్నాడు. అతను నవ్విన నవ్వు — కల్యాణిలో ఇక మిగిలిన శక్తి ఇవ్వగల కోపాన్నంతట్నీ రేకెత్తింప జేసింది.

"ఆఁ...శర్మా!...వెళ్లు...ముందు నాయెదుట నుంచి వెళ్లు!" అని అరిచింది.

"అరవబోక; నీకే నష్టం. జాగర్త—నాదగ్గర..."

ఇక చెప్పటం అనవసర మన్నట్టు, ఎదుట వ్యక్తిని కట్టేసిన సంతోషాన్ని సూచించే నవ్వు—కత్తులకన్న కరుకైన కంఠంతో నవ్వుతున్నాడు.

ఇదేసమయాన ప్రసాద్ కుర్రాణ్ని ఎత్తుకొని గదిలో ప్రవేశించాడు. శర్మ వెంటనే నవ్వు మానాడు. అతనికి తను నిలబడ్డ భూమే కంపిస్తూన్నట్టు తోచింది. ఆమెకు తను బతికేవుందో లేదో నన్న అనుమానంకూడా కలిగింది.

శర్మ ఆపిన నవ్వును ప్రసాదు అందుకుంటూ, "ఏదీ శర్మా—మళ్లీ నవ్వు!" అన్నాడు. కాని శర్మ శక్తు లన్నీ అతనికే ఎదురుతిరిగినయ్.

కుర్రాడిచేతులోని కట్టను తీసుకుంటూ ప్రసాద్ అన్నాడు: "కల్యాణీ! ఇవేవో ఉత్తరాల్లాగున్నయ్. చాలా పాత వనుకుంటాను. కారులో దొరుకుతే కుర్రాడు తీసుకొచ్చాడు—" ఆమె ఆశ్చర్యంతో మూగవోయింది. శర్మ తన స్థితిని చప్పున తెలుసుకో లేగాడు. తన చేతులోని అస్త్రం, తనకు నిరుపయోగమైనా, విరోధిచేతులోకి పోవటంవల్ల—ముందు అతని స్థితే ప్రమాదమైంది.

శర్మవైపు తిరిగి ప్రసాద్, "ఇవ్వేమిటో నీకు తెలుసా శర్మా?" అన్నాడు.

శర్మ పెదవులు తడిచేసుకుంటూ, మెల్లిగా, "నావే!" అన్నాడు.

"ఏమి టివ్వి?"

"నా స్వంత—" అని ఆగాడు.

"చెప్పు."

శర్మ సంశయిస్తూ కల్యాణివైపు చూశాడు. ఆమె వేరొకదిక్కు చూస్తూ ఏడుస్తోంది.

"అవి నావే... ఇచ్చెయ్యండి—" అన్నాడు శర్మ.

శర్మలో యీక్షణాన కల్యాణిమీద గొప్ప దయ గలిగింది. కాని అది సమయం మించిపొయ్యాక ఏర్పడటంవల్ల బయటపడే అవకాశమే దానికి లేక పోయింది.

"అట్లా ఇవ్వను — ఇవ్వేమిటో చెప్పు—" సరిగ్గా జడ్జీలాగే ప్రశ్నించాడు. శర్మ మాట్లాడక పొయ్యేప్పటికి మళ్లీ అన్నాడు: "చెప్పవా? విప్పి చూస్తే నైనా నాకు తెలియకపోతుందా?"

శర్మ ఇక స్వరక్షణార్థం తప్పనిసరిగా మాట్లాడాడు. "అవి...ప్రేమలేఖలు..." అన్నాడు, ఎలాగో.

"ఎవరు రాశారు?"

శర్మ మాట్లాడక నేలచూపులు చూశాడు.

"చెప్పు!"

ఇక ఒక్కమాటలో కల్యాణిజీవితరహస్యమంతా ఇమిడివుంది. ఇంత బతుకూ ఒక్కమాటవిలువే అవుతుందని ఆమె ఎన్నడూ తలచలేదు. ఉరిస్తంభానికి ఎక్కబొయ్యే నేరస్థురాలిలాగు ఆమెముఖం వెలవెల బోయింది.

"చె—ప్పు! నీవి నీకే ఇచ్చేస్తాను!" అన్నాడు ప్రసాద్ — హెచ్చరిస్తూ.

శర్మ ఒక్కసారిగా చెప్పలేక, కల్యాణివైపు వేలుపెట్టి చూపాడు. ఆమె ఒక పెద్దకేక వేసింది. గది గోడలుకూడా ఆమెను నాలుగువైపులా ఒత్తిడి చేస్తున్నట్టు తోచింది. కాని వెంటనే నిలవతొక్కుకొని అంది: "అవును – నావే! చేసిన తప్పును ఇప్పటికైనా ఒప్పుకోకపోవటమేమిటి? నన్ను బైటికి నెట్టండి. ఈ పవిత్రగృహంలో ఉండే అర్హత నాకు లేదు ... కాని కుర్రాడు –– ఏపాపమూ ఎరుగనివాణ్ని మాత్రం అన్యాయం చెయ్యకండి –" ఇక మాటలు రాక ఆమె వలవలా ఏడ్వసాగింది.

"రామస్వామీ!"

డవాలాజవాను వచ్చి యజమానిమాటకై వేచి నిలబడ్డాడు.

ప్రసాద్ వందరూపాయిల నోటును శర్మకు ఇస్తూ, "వెళ్లు – నీకేం అధికారముందని ఆమె నిలా బాధిస్తావ్? ఇదిమొదలూ యీ ఇంటిచాయల కనిపించావా – జైలుకు పంపుతాను. నీకు, నెల పూర్తికాకపోయినా, మూడురెట్లిస్తున్నాను. ఇక ఇక్కడ ఒక్కక్షణంకూడా ఉండొద్దు. స్త్రీని అర్థంచేసుకోలేని నీచుడికి జీవితంవిలువేం తెలుస్తుంది?... రామస్వామీ! వీణ్ని బైటికి గెంటిరా –" అన్నాడు.

శర్మ తనను తను తెలుసుకునేప్పటికే ధూళితో నిండిన రోడ్డుమీదకు చేరాడు!

"నన్నుకూడా పంపెయ్యండి –– నీచురాలు, పాపి మీకు భార్యగా ఉండే అర్హతను ఎలా సంపాయించగలదు? భూమాత మొయ్యగలిగినంతకాలం బతుకుతాను. ప్రకృతి దయచూపినంతకాలమే జీవిస్తాను –"

"కల్యాణీ! అవన్నీ ఇప్పుడు అనవసరం. నిన్ను క్షమించినా, శిక్షించినా అది నాచేతుల్లో వుంది. నువ్వొకప్పుడు తప్పు చేశావేమో? కాని తప్పులు చెయ్యని మానవుడేడీ? ఒక్క తప్పుకే బతికే అధికారమే లేకపోతే – యీ లోకం ఇంతకు శతాబ్దాల పూర్వమే ఖాళీగా ఉండివుండేది. నేను – ఏ అర్హతా లేని నేను ఒక్క ధనసంపాదనే అర్హతగా నిన్ను వివాహమాడాను. అందుకు ఇష్టం లేకున్నా నువ్వు నన్ను భర్తగా ఒప్పుకున్నావ్ ... ఏ అధికారమూ లేని నా ఒకతప్పును నువ్వు క్షమించి నాజీవితాన్ని వెలిగించావ్. అందుకని ఇన్ని పుచ్చుకోవటం లాగైనా, నీతప్పును నేను క్షమించవచ్చుగా! ఈ భాగ్యానికి ఆరురోజులు మంచాన పడటం దేనికి? పాపుల చరిత్రే లోకచరిత్ర. – ఎందుకంటే, లోకంలో పుణ్యాత్ములకన్న పాపాత్ముల సంఖ్యే ఎప్పుడూ అధికంగా వుంటుంది ... ఇక యీ క్షమ నాచేతుల్లోదే ఐతే – దాన్ని ఇవ్వటంకన్న నాకు ఆనందమైంది ఇంకోటి లేదు ... కల్యాణీ! ఇకముందు కొత్తజీవితంలో ప్రవేశిద్దాం!"

భర్తమాటల్ని ఆమె ఒక్కసారిగా నమ్మలేకపోయింది. ఈ అనుకోనిపరిస్థితులమార్పు ఆమెను ఆశ్చర్యపరిచినయ్. ఇది కలైనా తను అమితానందాన్ని అనుభవించి ఉండేది!

"నన్ను నమ్మవా కల్యాణీ? ఈ ఉత్తరాల్లో ఏముందో నేను ఇంతవరకూ చూడలేదు; చూడాలనీ లేదు –" అని ఆచిన్నకట్టకు నిప్పు అంటించాడు. తన జీవానికే ప్రయోగింపబడ్డ ఆ ఆయుధం బుగ్గి అవుతూండగా కల్యాణి మామూలుమనిషయింది. కాని ఆమె ఇంకా ఏడుస్తూనేవుంది. కాని, అవి హృదయభారమంతా తగ్గి వెలువడే ఆనందబాష్పాలు. ఏనీడచాటున తను ఎన్నిజీవితాలైనా గడపగలదో ఆమెకు యీక్షణాన అర్థమైంది. ప్రసాద్ ఆమెకు భర్తరూపం నుంచి మారి, దైవరూపాన కనిపించాడు.

భర్తపాదాల్ని పట్టుకొని, ఆమె భరించలేని ఆనందంతో అతని ముఖంలోకి చూసింది. అతను ఆమెను లేవనెత్తి, ఆమెముఖంలో నవ్వుతూ, "కల్యాణీ! ఆరురోజుల్నుంచీ కష్టపడి, వేటాడి సంపాయించిన యీమందైనా నీవ్యాధిని కుదర్చగలిగింది." అన్నాడు, కొంటెగా.

ఆమె మాట్లాడలేదు. కాని, కుర్రాడికిమాత్రం ఆమందేమిటో, దాని ప్రభావం ఏమిటో ఏమీ అర్థమవనేలేదు.